

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/194572,TEKST-AUDIO-85-rocznica-15-letniego-planu-rozwoju-u-gospodarczego-i-spolecznego-Rz.html>
26.02.2026, 20:18

[TEKST + AUDIO] 85. rocznica 15-letniego planu rozwoju gospodarczego i społecznego Rzeczypospolitej

Eugeniusz Kwiatkowski 2 grudnia 1938 r. ogłosił, że Polska przystępuje do realizacji 15-letniego planu rozwoju gospodarczego Rzeczypospolitej. Decyzja ta była wynikiem tego, że poprzedni czteroletni plan został zrealizowany w terminie. Był to ambitny plan rozbudowy kraju, dania mu podstaw do budowy silnej gospodarki oraz poszukiwanie zgody politycznej poprzez poparcie działań rządu.

01.12.2023

Założenia planu

Plan rozbudowy polskiego przemysłu został podzielony na pięć etapów:

- 1939-1942 - budowa i rozwój polskiego przemysłu zbrojeniowego,
- 1942-1945 - budowa i rozwój infrastruktury drogowej i kolejowej
- 1945-1948 - rozwój i unowocześnienie polskiej oświaty,
- 1948-1951 - rozwój polskich miast i przemysłu,
- 1951-1954 - wyrównywanie różnic socjalnych pomiędzy regionami kraju (tzw. Polską A i Polską B).

Przygotowany i przedstawiony Sejmowi plan zawierał luźny zarys celów stawianych w ramach przewidzianych działań. Nie było w nim informacji o środkach niezbadanych do realizacji wyznaczonych zadań, sposobach ich zgromadzenia przez państwo polskie czy o przewidywanym zainteresowaniu udziałem w tym przedsięwzięciu sektora prywatnego.

Realizacja Planu

Umieszczenie rozwoju polskiego przemysłu militarnego na pierwszym miejscu wynikało ze świadomości władz RP, że Europa jest w przededniu wojny. Przyjęte na najbliższe trzy lata założenia zakładały rozbudowę istniejących zakładów przemysłowych, kontynuację dotychczasowych inwestycji oraz rozbudowę infrastruktury gospodarczej.

Wicepremier Eugeniusz Kwiatkowski zakładał, że przez te trzy lata Polska wyda na działania w sektorze militarnym ok. 2 mld złotych, z czego 1 200 mln był przeznaczone na Fundusz Obrony Narodowej, a 800 mln na inwestycje gospodarcze związane z elektryfikacją, gazownictwem czy rozbudową sieci komunikacyjnej kraju. Planowane na ten okres inwestycje miały ściśle ze sobą korelować zarówno w sferze zbrojeniowej, jak i ogólnokrajowej.

Kwiatkowski był też realistą i zdawał sobie sprawę, że państwo polskie może nie zgromadzić wystarczających środków na realizację zaplanowanych działań. Dlatego brał pod uwagę rozpisanie pożyczki narodowej oraz wykorzystanie środków finansowych Funduszu Pracy i przedsiębiorstw państwowych.

Kolejne etapy związane z zagadnieniami społecznymi, edukacyjnymi, kulturalnymi, rozwojem

cywilizacyjnym wsi i nowoczesną urbanizacją świadczyły o tym, że rząd chce budować solidne podstawy do tworzenia w Polsce silnego, dostatniego społeczeństwa. Że Polska ma porzucić pozaborową siermiężność, wyjść z zapaści gospodarczej będącej wynikiem strat z I wojny światowej, wojny polsko-bolszewickiej, dwóch inflacji czy Wielkiego Kryzysu i stać się nowoczesnym krajem Europy.

Była to realizacja marzeń Kwiatkowskiego, który dążył do rozwoju swojej Ojczyzny zupełnie inaczej niż rozwijający się w Niemczech ruch nazistowski. Mówił:

Polska przestrzeni życiowej nie chce szukać w formie łupów u innych narodów. Tworzymy ją sami, budując Polskę wzwyż [...]. Każdy nowy warsztat pracy, każda nowa inwestycja, każdy statek morski pod polską banderą to nasz Lebensraum.

Sztandarowym projektem rozwijanym w ramach planu Kwiatkowskiego był Centralny Okręg Przemysłowy, który pokazywano społeczeństwu jako dowód na skuteczną politykę gospodarczą państwa. Prezydent RP prof. inż. Ignacy Mościcki w czerwcu 1939 roku dokonał tam uroczystego otwarcia huty w Stalowej Woli. Aby sfinansować rozwój polskiego przemysłu zbrojeniowego podjęto decyzję o sprzedaży polskiego uzbrojenia odbiorcom zagranicznym. Zakładano, że pozyskane w ten sposób środki posłużą budowie nowoczesnych fabryk, które za kilka lat będzie produkować doskonalsze uzbrojenie na potrzeby Wojska Polskiego.

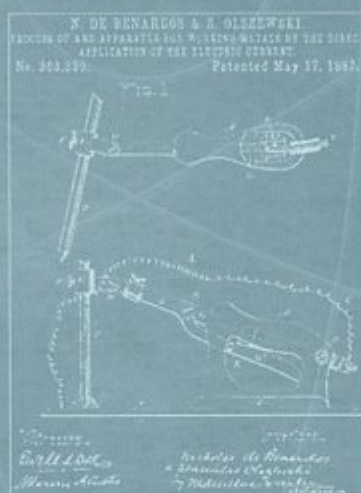
Ambitne plany przerwał wybuch II wojny światowej. Dziś jedynie możemy spekulować, na ile plan Kwiatkowskiego był realny i jak zmieniłby II Rzeczpospolitą. Możemy jednak stwierdzić, że było to dzieło wizjonera, który rozwój i dobro Polski stawiał sobie na pierwszym miejscu.

Instytut Pamięci Narodowej wydał w latach 2015-2019 pięciotomową książkę pt. „Polski wkład w przyrodznawstwo i technikę” będącą słownikiem polskich i związanych z Polską odkrywców, wynalazców oraz pionierów nauk matematyczno-przyrodniczych i techniki. Znajdują się w nim zdjęcia i biogramy szeregu wybitnych naukowców i odkrywców, którzy przyczynili się do rozbudowy polskiego i światowego przemysłu. Podstawowym kryterium doboru prezentowanych w nim postaci była oryginalność i innowacyjność ich dokonań.

A-G

POLSKI WKŁAD W PRZYRODOZNAWSTWO I TECHNIKĘ

SŁOWNIK POLSKICH I ZWIĄZANYCH
Z POLSKĄ ODKRYWCÓW,
WYNAŁAZCÓW ORAZ PIONIERÓW
NAUK MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZYCH
I TECHNIKI

TOM I

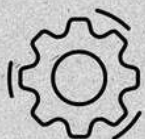
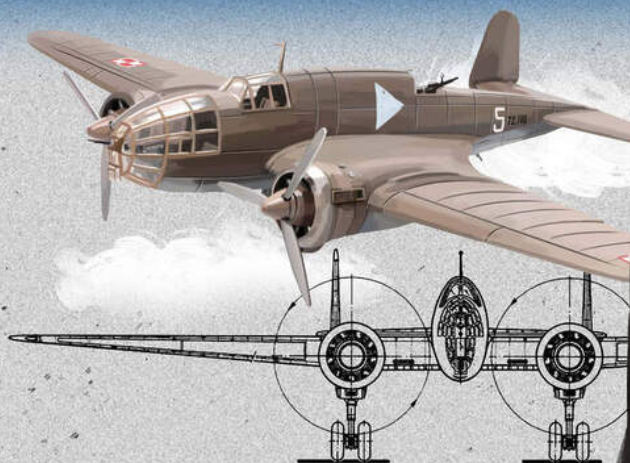
Dokonaniom polskich naukowców poświęcony jest projekt edukacyjny Biura Edukacji Narodowej IPN „Giganci nauki”. Jest to oferta przygotowana z myślą o młodych odbiorcach. Książka oraz krótkie filmiki w przystępny sposób przybliżają historię polskich naukowców, ich odkryć i wynalazków.

Więcej informacji na portalu [Giganci Nauki](#)

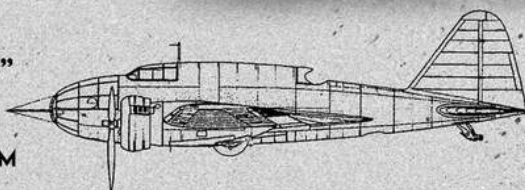
JERZY DĄBROWSKI

UR. 8 IX 1899 R., ZM. 17 IX 1967 R.

KONSTRUKTOR SAMOLOTÓW

- 1** PROJEKTANT NOWOCZESNEGO PROFILU SKRZYDŁA ZBLIŻONEGO DO PIERWSZYCH PROFILI LAMINARNYCH, KTÓRE ZACZĘTO STOSOWAĆ DOPIERO PODCZAS II WOJNY ŚWIATOWEJ
- 2** W 1924 R. SKONSTRUOWAŁ JEDEN Z PIERWSZYCH POLSKICH SAMOLOTÓW SPORTOWYCH D-1 „CYKACZ”
- 3** WRAZ Z INŻ. F. KOTTEM ZAPROJEKTOWAŁ DWUMIEJSCOWY SAMOŁOT ŁĄCZNIKOWY PZL Ł.2, KTÓRY JAKO PIERWSZY SAMOŁOT POLSKIEJ KONSTRUKCJI UKOŃCZYŁ DŁUGODYSTANSOWY LOT – 25 050 KM DOOKOŁA AFRYKI
- 4** WRAZ Z P. KUBICKIM SKONSTRUOWAŁ PZL 37 „ŁOŚ” – NAJNOWOCZĘSNIJSZY POLSKI BOMBOWIEC PRZED 1939 R., O CAŁKOWICIE METALOWEJ KONSTRUKCJI I Z CHOWANYM W LOCIE PODWOZIEM

WYNALEZCA

FIZYKA

KONSTRUKTOR
PROJEKTANT

• PZL 37 „Łoś”, FOT. DOMENA PUBLICZNA
• D-1 „Cykacz”, FOT. DOMENA PUBLICZNA
• PZL Ł.2, FOT. DOMENA PUBLICZNA

MATEMATYKA

MEDYCYNA

CHEMIA

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE: MAGDALENA RUCZYŃSKA, KONSULTACJA MERYTORYCZNA: MAREK ŁUKASIK
OPRACOWANIE GRAFICZNE: ROMAN KUCHARSKI, MACIEJ CZAPLIKI

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Więcej informacji o polskich dokonaniach naukowych znajdziecie Państwo w filmie „Fenomen Polskości” na naszym kanale [IPNtvPL](https://www.youtube.com/channel/UCvNtVPL)

Aby zobaczyć odtworzyć włącz JavaScript

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Centrala

Rocznica

Eugeniusz Kwiatkowski podczas Sejmowego wystąpienia poświęconego Planowi. Zdjęcie z NAC.

Pliki do pobrania

[Ewa Wójcicka - Eugeniusz Kwiatkowski ogłosił 15-letni plan gospodarczy \(wav, 29.17 MB\)](#)
[Ewa Wójcicka - Eugeniusz Kwiatkowski ogłosił 15-letni plan gospodarczy \(mp3, 3.97 MB\)](#)
